

การพัฒนาแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
The Development of the Network Group Management Model for
Improving Educational Quality in Small-sized Schools Under the
Office of Khonkaen Primary Education Service Area 5

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ
ประพนธ์ หลีสิน
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
Paijoj Klinkulab
Prapon Hleesin
Sripatum University, Khonkaen Campus
Email: pinayo.pr@spu.ac.th

วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 24 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 25 เมษายน 2567

Received: March 5, 2024; Revised: April 24, 2024; Accepted: April 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน ครูจำนวน 63 คน รวม 126 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึก และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ; การจัดการศึกษา; สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research article aims to 1) investigate the current situation and desired conditions for operating a network group to enhance the educational quality of small-sized educational institutions, and 2) develop a management model for network groups to enhance the educational quality of small-sized educational institutions. The sample group consists of 63 school administrators and 63 teachers, totaling 126 individuals affiliated with the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, District 5. The research tools used include questionnaires with a reliability coefficient of 0.99 and structured interviews, including recording and evaluation forms. Statistical methods used in the research include mean and standard deviation, as well as the Necessary Index (PNI). Research findings reveal that the current situation and desired conditions for operating a network group to enhance the educational quality of small-sized educational institutions are generally at a high level. The management model for network groups to enhance the educational quality of small-sized educational institutions is divided into 5 parts, comprising: Concepts and Principles, Components of the Network Group Management Model (including External Environment, Input Factors, Processes, Outputs/Results, and Feedback Data), Guidelines for Applying the Model, Evaluation, and Success Conditions. The assessment of the suitability and feasibility of the network group management model for enhancing the educational quality of small-sized educational institutions indicates a high overall level of suitability and feasibility.

Keywords: Model; Educational Management; Small-Sized School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”และมาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ 3 ประการ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมใน

การจัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เช่นเดียวกันกับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้มิวทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษามี 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษาทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ตลอดจนการพัฒนาการบริหารจัดการยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรอย่างทั่วถึงเพื่อให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้เรียนอย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัด 32,879 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ เกือบทุกหมู่บ้านและมีสถานศึกษาที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ที่เรียกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนขนาดเล็ก ถึง 7,006 โรงเรียนและคาดว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งจากรายวิจัยพบว่าสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริหารวิชาการการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน มีปัญหาที่เด่นชัดที่สุดคือครูไม่ครบชั้นและจำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้น มีจำนวนน้อยทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายได้ สังคมของผู้เรียนคับแคบการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนไม่กว้างพอ ผู้เรียนจึงมีข้อจำกัดในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่างจึงทำให้คุณภาพของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำแทบทุกด้านถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน เริ่มด้วยการกำหนดเป้าประสงค์กำหนดกฎเกณฑ์ทำให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมและแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำและทำบางอย่างร่วมกันซึ่งการทำงานในรูปเครือข่ายแบบร่วมมือที่มีประสิทธิภาพคือการทำงานในรูปแบบทักษะการให้กำลังใจระหว่างบุคคลและการเสริมสร้างกำลังใจระหว่างบุคคล (Empowering skills) โดยวิธีการใช้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันและส่งเสริมสนับสนุนร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน (เสรี พงศ์พิศ, 2548) ซึ่งการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 นั้นได้แบ่งจัดกลุ่มเครือข่ายออกเป็น 23 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้แต่ละโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ถึงแม้ว่า

โรงเรียนขนาดเล็กจะมีการนำโครงการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แต่ในภาพรวมของโครงการต่างๆ ยังไม่ได้เป็นรูปแบบการทำงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอย่างแท้จริงและ การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมโรงเรียนในระดับอื่นๆ อาจเพราะด้วยข้อจำกัดต่างๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ยังไม่เคยมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นรูปธรรมมากขึ้นและเป็นการเสริมสร้างการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แยกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 77 คนและครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้บริหาร จำนวน 63 คน และครู จำนวน 63 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน ซึ่งได้มา โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือประเภทแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่ามีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบ ฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ฯ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ดัชนีประเมินความต้องการจำเป็นใช้สูตร (Modified Priority Needs Index : PNI Modified และวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการพรรณาสงเคราะห์การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีระดับปานกลางโดยรวม แต่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น

2. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย: ส่วนที่ 1: แนวคิดและหลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2: องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย: องค์ประกอบที่ 1: สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2: ปัจจัยผู้มีอิทธิพล องค์ประกอบที่ 3: กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4: ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5: ข้อมูลกลับรู้ ส่วนที่ 3: แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4: การประเมินผล ส่วนที่ 5: เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายควมรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2554 – 2561 มีเป้าหมายในการพัฒนา ที่สำคัญ 2 ประการ โดยเฉพาะด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ให้โรงเรียนและห้องเรียนมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกันทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) และสอดคล้องกับ วรียพร แสงนภาพร (2551) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กควรสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และสถาบันอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนคือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้าง

สังคมแห่งการเรียนรู้และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สอดคล้องกับจำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อาศัยหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบหลักหลักการกระจายอำนาจ และใช้ระบบและ กลไกในการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันคือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (3) สมาชิกเครือข่าย (4) ภาวะผู้นำของ ผู้ประสานงานเครือข่าย (5) กิจกรรมที่ทำร่วมกันสอดคล้องกับ ประเสริฐ ต้นสินนท์ (2556) กล่าวว่า เจตนารมณ์ จุดประสงค์ และเป้าหมายของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายจัดตั้งขึ้นมาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่มให้ใกล้เคียงกันทั้งนี้เพราะโรงเรียนภายในกลุ่มมีสภาพแวดล้อมและขนาดที่แตกต่างกันรวม ทั้งมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาการใช้ทรัพยากรร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย กรมเมือง (2553) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่นำไปสู่คุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอกองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูล ป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและ ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องชัดเจนสามารถนำมาเป็น รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้อย่าง ถูกต้องตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลของเรื่อง ที่ศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของพูลสุข หิงคา นนท์ (2540) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบต้องมีความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง สามารถใช้ การพยากรณ์ผล ที่เกิดขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์อธิบายปรากฏการณ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจนนำไปสู่การ สร้างความคิดใหม่และมีความสอดคล้องกับทฤษฎี ที่ทำการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ ของสมาน อิศวภูมิ (2537) และดิเรก วรรณเศียร (2545) ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบไว้ว่าการพัฒนา

รูปแบบนั้นเริ่มต้นจากการศึกษาหลักการข้อมูลพื้นฐานและองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างเพื่อนำ ผลที่ได้มากำหนด กรอบแนวคิดและร่างรูปแบบจากนั้นออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดี กว่าเดิมแล้วหาความเชื่อมั่นของรูปแบบโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและสุดท้ายมีการประเมินความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของรูปแบบสอดคล้องกับสูตรธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อม ภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไข ความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สถานภาพปัจจุบันของการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเขต 5 อยู่ในระดับปานกลาง การจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษามีรูปแบบที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากใช้ หลักการส่วนร่วมและมีการใช้ระบบและกลไกในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเครือข่าย เชื่อมโยงโรงเรียนขนาดเล็กมีเฉพาะลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นเหตุให้สภาพที่พึงประสงค์และการจัดการเครือข่ายมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษา รูปแบบการ จัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กในเขต 5 มีโครงสร้างและการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจนตามหลักทฤษฎี สามารถอธิบายเหตุผลของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีเหตุผล และการวิจัยและพัฒนารูปแบบการ จัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กในเขต 5 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก การใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณอย่างถูกต้องชัดเจนและสามารถนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน และมีกรอบในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างเนื่อง

1.2 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และจัดสรรบุคลากรให้โรงเรียนขนาดเล็กอย่างเพียงพอกับปริมาณงาน ที่โรงเรียนได้รับ

2. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมควรประสานให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ

2.2 ด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย คณะกรรมการจัดการกลุ่มเครือข่ายควรร่วมกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียน การปฏิบัติตามพันธกิจที่กำหนดไว้ และการกำกับติดตามการพัฒนา

2.3 ด้านภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่ายเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของเครือข่าย ควรเริ่มจากการสร้างแนวร่วมของสมาชิกเครือข่ายให้กว้างขวาง

2.4 ด้านสมาชิกเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยในการพัฒนา กลุ่มเครือข่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้มีทักษะบนการคิด และการนำเสนอผลงานในด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนควรทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยกลยุทธ์การจัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ควรมีการนำรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กไปทดลองใช้เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบให้มีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์.

จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์

- ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ต้นสินนท์. (2556). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาคุชฎีบัณฑิต: ภาควิชาบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พูลสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดการของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์คุชฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัญพร แสงนภาพวร. (2551). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย. วารสารการศึกษาไทย, 4, 6-7.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2558). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2558-2561.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5. (2565). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก.
- สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน). วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(1).
- สมาน อัสวภูมิ. (2537). การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ คุชฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- อภิชัย กรมเมือง. (2553). การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร คุชฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.